

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.05- 05.01/С2.00.1/Б/ ОК14-1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 26/ 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

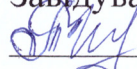
Вченою радою факультету
національної безпеки, права та
міжнародних відносин
27 серпня 2025 р., протокол № 8
Голова Вченої ради
Лариса СЕРГІЄНКО

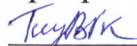

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Демократія: від теорії до практики»

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності С2«Політологія»
освітньо-професійна програма «Політичний менеджмент і PR»
факультет національної безпеки, права та міжнародних відносин
кафедра міжнародних відносин та політичного менеджменту

міжнародних відносин та
політичного менеджменту
25 серпня 2025 р.,
протокол № 7

Завідувач кафедри
 Ірина ГРАБЧУК

Гарант освітньо-професійної
програми
 Віктор ПАЩЕНКО

Розробник: доктор філософії, доцент кафедри національної безпеки, публічного
управління та адміністрування НАУМЧУК Катерина

Житомир
2025 – 2026 н.р.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.05- 05.01/С2.00.1/Б/ ОК14-1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 26/ 2

Робоча програма навчальної дисципліни «Демократія: від теорії до практики» для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності С2«Політологія» освітньо-професійна програма «Політичний менеджмент і PR» затверджена Вченою радою факультету національної безпеки, права та міжнародних відносин від 27 серпня 2025 р., протокол № 8

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.05- 05.01/С2.00.1/Б/ ОК14-1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 26/3

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Кількість кредитів 3	Галузь знань С «Соціальні науки, журналістика та інформація»	обов'язкова	-
Модулів – 2	Спеціальність С2 «Політологія»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1	-
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		2	-
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних 3 самостійної роботи – 2,5	Освітній ступінь «бакалавр»	Лекції	
		16 год.	-
		Практичні	
		32 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		42 год.	-
		Вид контролю:	
		Залік	-

Частка аудиторних занять і частка самостійної та індивідуальної роботи у загальному обсязі годин з навчальної дисципліни становить:

для денної форми здобуття вищої освіти – 37 % аудиторних занять, 63 % самостійної та індивідуальної роботи;

для заочної форми здобуття вищої освіти – __% аудиторних занять, __ % самостійної та індивідуальної роботи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.05- 05.01/С2.00.1/Б/ ОК14-1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 26/ 4

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Демократія: від теорії до практики» є формування у слухачів теоретичних і практичних знань щодо здатності реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- ознайомлення з історією та концептуальними засадами демократичного урядування, правами людини, громадянською участю;
- сформувати вміння знаходити та критично аналізувати інформацію, ефективно взаємодіяти з людьми різних поглядів та переконань;
- сформувати розуміння важливості громадянської участі у демократичній державі;
- сформувати готовність здобувачів долучатися до вирішення суспільних проблем та навчити використовувати для цього інструменти громадянської участі.

Зміст навчальної дисципліни направлений на формування наступних **компетентностей**, визначених стандартом вищої освіти зі спеціальності С2 «Політологія» освітньо-професійна програма «Політичний менеджмент і PR»:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки.

ЗК1. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності

ЗК6. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

СК1. Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки

СК2. Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.

СК3. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

СК5. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування

Отримані знання з навчальної дисципліни стануть складовими наступних **програмних результатів** навчання за спеціальністю С2 «Політологія»

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.05- 05.01/С2.00.1/Б/ ОК14-1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 26/5

ПРН8. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично дослідницький апарат сучасної політичної науки.

ПРН9. Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.

ПРН10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

ПРН11. Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

ПРН12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти зможуть отримати наступні Soft skills:

- *комунікативні навички*: письмове, вербальне й невербальне спілкування; уміння грамотно спілкуватися по e-mail; вести дискусію і відстоювати свою позицію; навички працювати в команді;

- *уміння виступати привселюдно*: навички, необхідні для виступів на публіці; навички проведення презентації;

- *гнучкість і адаптивність*: гнучкість, адаптивність і здатність змінюватися; уміння аналізувати ситуацію, орієнтування на вирішення проблеми;

- *лідерські якості*: уміння спокійно працювати в напруженому середовищі; уміння ухвалювати рішення; уміння ставити мету, планувати діяльність;

- *особисті якості*: креативне й критичне мислення; етичність, чесність, терпіння, повага до оточуючих.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.05- 05.01/С2.00.1/Б/ ОК14-1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 26/ 6

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади демократії, роль влади та захист прав людини, зокрема прав вразливих верств населення.

Тема 1. Теоретичні засади основи демократичного урядування (ЗК1, ЗК6, СК1, СК2, СК3, ПРН8, ПРН9, ПРН10)

Природний стан та суспільний договір. Концепція та походження влади.

Філософські засади демократичного урядування (Дж.Локк, Т.Гоббс, Ж.-Ж.Руссо). Концепція розумного егоїзму.

Створення та еволюція демократії.

Роль довіри між владою та громадянами у демократичному суспільстві.

Поняття «суспільство». Формування суспільства та державинації.

Характер відносин особистості та держави.

Конкуруючі інтереси особистості та держави, які можуть призвести до конфлікту; як їх вирішити та чи варто віддавати перевагу інтересам держави чи особи.

Якими є переваги та проблеми, пов'язані з природним станом, для людини та суспільства.

Роль державної влади в умовах демократії: забезпечення безпеки та порядку, захист приватної власності та прав людини, захист вразливих верств населення, забезпечення економічного добробуту.

Підходи до визначення зобов'язань держави перед громадянами.

Тема 2. Принципи демократії (ЗК1, ЗК6, СК1, СК2, СК3, ПРН8, ПРН9, ПРН10)

Принципи демократії (громадська участь, рівність, політична толерантність, підзвітність, прозорість, регулярні чесні та вільні вибори, економічна свобода, протидія зловживанню службовими повноваженнями, визнання результатів виборів, права людини, багатопартійні системи, верховенство права, правове закріплення прав людини). Сучасна демократія.

Початок роботи над студентським проектом: визначення проблемного питання та його дослідження в контексті принципів демократії.

Тема 3. Права людини (ЗК1, ЗК6, СК1, СК2, СК3, ПРН8, ПРН9, ПРН10)

Сутність та природа прав людини. Еволюція прав людини.

Покоління прав людини. Індивідуальні та колективні права.

Сутність громадянських, політичних, соціально-економічних та культурних прав людини.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.05- 05.01/С2.00.1/Б/ ОК14-1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 26/ 7

Зобов'язання держави щодо прав людини: поважати, захищати, втілювати.
Негативні та позитивні права.
Дискусія щодо того, чи може обмеження прав людини бути виправданим.
Гідність, свобода, рівність, толерантність, демократія та справедливість як основа розуміння прав людини.
Еволюція прав людини на українських землях.
Продовження роботи над студентським проектом: дослідження проблемного питання в контексті прав людини.

Тема 4. Механізми захисту прав людини (ЗК1, ЗК6, СК1, СК2, СК5, ПРН8, ПРН9, ПРН10, ПРН12)

Формування Організації Об'єднаних Націй.
Основні документи в галузі захисту прав людини: Загальна декларація прав людини, Європейська Конвенція з прав людини, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права.
Системи захисту прав людини: універсальна та регіональні. Європейський суд з прав людини.
Національні механізми захисту прав людини: дієве законодавство, правоохоронні органи, судова система, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, громадські організації.
Особливості захисту прав вразливих верств населення. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, Конвенція про права дитини, Рамкова конвенція про захист національних меншин, Конвенція про права осіб з інвалідністю. Захист прав людини під час воєнних дій.
Продовження роботи над студентським проектом: дослідження проблемного питання в контексті прав людини.

Змістовний модуль 2. Конституціоналізм, ліберальна демократія та розвиток демократії в Україні: роль громадянського суспільства і громадянина.

Тема 5. Конституціоналізм, ліберальна демократія та Україна (ЗК1, ЗК6, СК1, СК2, СК5, ПРН8, ПРН9, ПРН10, ПРН12)

Теорія конституціоналізму (Дж. Локк, Ш.-Л. Монтеск'є), конституція та її роль у державі. Поділ влади та політичні режими.
Форми правління: президентська, парламентська, змішана.
Загрози демократії (популізм, авторитаризм та тоталітаризм, низький рівень залученості громадян, тощо) та підтримка її сталого розвитку.
Україна та конституціоналізм. Розвиток конституціоналізму на українських землях (Руська правда, Литовські Статути, Конституція Пилипа Орлика,

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.05- 05.01/С2.00.1/Б/ ОК14-1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 26/ 8

Універсали Української Народної Республіки, Конституції СРСР, Конституція України та етапи її трансформації).

Поділ влади в Україні. Суверенітет народу як засадничий принцип української Конституції.

Тема 6. Система демократії в Україні та механізм її реалізації (ЗК1, ЗК6, СК1, СК2, СК5, ПРН8, ПРН9, ПРН10, ПРН12)

Законодавча, виконавча та судова влада в Україні, Президент України. Державна влада та місцеве самоврядування.

Система стримувань і противаг.

Адміністративно-територіальний поділ держави. Адміністративно-територіальний поділ України.

Вибори, виборчі системи, політичні партії та їхні функції. Роль виборів у демократії.

Політичні партії та формування партійної системи в Україні.

Прозорість влади.

Риси демократичного і недемократичного режимів.

Підзвітність влади.

Демократичне врядування.

Роль влади у вирішенні проблем суспільства.

Сучасний стан соціально-економічного розвитку України.

Розвиток навичок з ідентифікації та аналізу суспільно важливих проблем, співвідповідальності уряду та громадян за їх вирішення.

Оцінка ефективності виконання державою своїх функцій.

Продовження роботи над студентським проектом: дослідження проблемного питання в контексті сфер відповідальності за нього влади.

Тема 7. Характеристики громадянського суспільства (ЗК1, ЗК6, СК1, СК2, СК3, ПРН8, ПРН9, ПРН10)

Підходи до визначення та характеристики громадянського суспільства (Аристотель, Дж. Локк, Т. Гобс, Ж.-Ж. Руссо, Г. Гегель, К. Маркс, Ю. Габермас).

Типи організацій громадянського суспільства. Дискусія про включеність деяких типів організацій (політичних партій, релігійних організацій, профспілок, медіа тощо) до громадянського суспільства. Умови для розвитку громадянського суспільства. Свобода об'єднань та свобода слова.

Делегування соціальної відповідальності та децентралізація влади. Культура довіри та співпраці.

Історичний огляд розвитку громадянського суспільства у Європі.

Роль громадянського суспільства у розбудові демократії (В. Гавел). Функції громадянського суспільства за Ларрі Даймондом.

Продовження роботи над студентським проектом: дослідження проблемного

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.05- 05.01/С2.00.1/Б/ ОК14-1-2025
	<i>Випуск 1</i>	<i>Зміни 0</i>	<i>Екземпляр № 1</i>	<i>Арк 26/ 9</i>

питання в контексті сфер відповідальності за нього громадянського суспільства.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.05- 05.01/С2.00.1/Б/ ОК14-1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 26/ 10

Тема 8. Роль громадянського суспільства в демократичних реформах у східній Європі (ЗК1, ЗК6, СК1, СК2, СК3, ПРН8, ПРН9, ПРН10, ПРН12)

Огляд та аналіз громадських рухів у комуністичній Європі. Історія Польщі: Рух «Солідарність».

Історія Чехословаччини та Вацлава Гавела. Історія Румунії. Україна та «революція на граніті».

Соціальний капітал: його поняття, характеристика, роль та функції. Продовження роботи над студентським проектом.

Тема 9. Виклики для громадянського суспільства (ЗК1, ЗК6, СК1, СК2, СК3, СК5, ПРН8, ПРН9, ПРН10, ПРН12)

Виклики для громадянського суспільства в умовах демократії.

Історичні передумови формування громадянського суспільства в Україні.

Сучасний стан громадянського суспільства в Україні.

Вплив громадянського суспільства на владу в Україні.

Молодь та громадянське суспільство.

Продовження роботи над студентським проектом

Тема 10. Громадянськість та демократія (ЗК1, ЗК6, СК1, СК2, СК3, ПРН8, ПРН9, ПРН10)

Визначення громадянськості. Обов'язки громадян в умовах демократії.

Переваги громадської участі. Роль влади у створенні умов для громадської участі.

Урядування, скероване на громадян.

Рівні залучення громадян владою: від маніпуляції до делегування повноважень та громадського контролю.

Громадянська культура.

Громадянські чесноти.

Продовження роботи над студентським проектом.

Тема 11. Що таке «хороший» громадянин (ЗК1, ЗК6, СК1, СК2, СК3, ПРН8, ПРН9, ПРН10)

Концепції громадянськості за Джоелом Вестхаймером та Йозефом Кагне: громадянин, який несе особисту відповідальність; громадянин, який бере активну участь; громадянин, орієнтований на справедливість та правосуддя.

Оцінка рівня власної залученості.

Продовження роботи над студентським проектом.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.05- 05.01/С2.00.1/Б/ ОК14-1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 26/ 11

Тема 12. Активне громадянське населення (ЗК1, ЗК6, СК1, СК2, СК3, СК5, ПРН8, ПРН9, ПРН10, ПРН12)

Громадська участь в Україні: історія та сучасний стан.

Форми громадської участі, доступні в Україні (мирні збори, громадські об'єднання, звернення, вибори, громадські слухання, бюджет участі тощо), їх правове регулювання та практичне застосування.

Поінформоване громадянство.

Активність громадян та ефективність громадської участі в Україні.
Підготовка до заключного етапу студентського проекту.

Тема 13-15. Презентація студентських проектів

Презентація студентських проектів (плану дій для вирішення обраного проблемного питання, аргументація того, як проблема може бути вирішена за допомогою цих дій тощо), їхній аналіз та рефлексія

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.05- 05.01/С2.00.1/Б/ ОК14-1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 26/ 12

4. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Змістові модулі і теми	Кількість годин								
	денна форма				заочна форма				
	усього	лекції	практичні (лабораторні)	самостійна робота	усього	лекції	практичні (лабораторні)	самостійна робота	усього
Модуль 1									
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади демократії, роль влади та захист прав людини, зокрема прав вразливих верств населення.									
Тема 1. Теоретичні засади основи демократичного урядування	6	1	2	3	-	-	-	-	-
Тема 2. Принципи демократії	7	2	2	3	-	-	-	-	-
Тема 3. Права людини	7	2	2	3	-	-	-	-	-
Тема 4. Механізми захисту прав людини	6	1	2	3	-	-	-	-	-
Модульний контроль 1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовий модуль 1	27	6	9	12	-	-	-	-	-
Змістовний модуль 2. Конституціоналізм, ліберальна демократія та розвиток демократії в Україні: роль громадянського суспільства і громадянина.									
Тема 5. Конституціоналізм, ліберальна демократія та Україна	6	1	2	3	-	-	-	-	-
Тема 6. Система демократії в Україні та механізм її реалізації	6	1	2	3	-	-	-	-	-
Тема 7. Характеристики громадянського суспільства	6	1	2	3	-	-	-	-	-
Тема 8. Роль громадянського суспільства в демократичних реформах у східній Європі	7	1	3	3	-	-	-	-	-
Тема 9. Виклики для громадянського суспільства	6	1	2	3	-	-	-	-	-
Тема 10. Громадянськість та демократія	6	1	2	3	-	-	-	-	-
Тема 11. Що таке «хороший» громадянин	7	1	3	3	-	-	-	-	-
Тема 12. Активне громадянське населення	6	1	2	3	-	-	-	-	-
Тема 13-15. Презентація студентських проєктів	12	2	4	6	-	-	-	-	-
Модульний контроль 2	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовий модуль 2	63	10	23	30	-	-	-	-	-
ВСЬОГО	90	16	32	42	-	-	-	-	-

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.05- 05.01/С2.00.1/Б/ ОК14-1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 26/ 13

5. Теми практичних (лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Модуль 1			
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади демократії, роль влади та захист прав людини, зокрема прав вразливих верств населення.			
1	Тема 1. Теоретичні засади основи демократичного урядування	2	-
2	Тема 2. Принципи демократії	2	-
3	Тема 3. Права людини	2	-
4	Тема 4. Механізми захисту прав людини	2	-
Змістовний модуль 2. Конституціоналізм, ліберальна демократія та розвиток демократії в Україні: роль громадянського суспільства і громадянина.			
5	Тема 5. Конституціоналізм, ліберальна демократія та Україна	2	-
6	Тема 6. Система демократії в Україні та механізм її реалізації	2	-
7	Тема 7. Характеристики громадянського суспільства	2	-
8	Тема 8. Роль громадянського суспільства в демократичних реформах у східній Європі	3	-
9	Тема 9. Виклики для громадянського суспільства	2	-
10	Тема 10. Громадянськість та демократія	2	-
11	Тема 11. Що таке «хороший» громадянин	3	-
12	Тема 12. Активне громадянське населення	2	-
13	Тема 13-15. Презентація студентських проєктів	4	-
РАЗОМ		32	-

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.05- 05.01/С2.00.1/Б/ ОК14-1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 26/ 14

6. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Модуль 1			
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади демократії, роль влади та захист прав людини, зокрема прав вразливих верств населення.			
1	Тема 1. Теоретичні засади основи демократичного урядування. Сутність природного стану та суспільного договору як основи виникнення влади. Погляди Дж. Локка, Т. Гоббса та Ж.-Ж. Руссо на походження влади й філософські засади демократичного урядування. Концепція розумного егоїзму в контексті розвитку демократії	3	-
2	Тема 2. Принципи демократії. Економічна свобода та протидія зловживанню службовими повноваженнями. Визнання результатів виборів і роль багатопартійних систем у підтримці демократії. Верховенство права та правове закріплення прав людини як фундамент демократичного урядування.	3	-
3	Тема 3. Права людини. Громадянські, політичні, соціально-економічні та культурні права людини. Зобов'язання держави щодо прав людини: поважати, захищати та втілювати права. Негативні та позитивні права людини.	3	-
4	Тема 4. Механізми захисту прав людини. Основні міжнародні документи у сфері прав людини: Загальна декларація прав людини, Європейська Конвенція з прав людини, Міжнародні пакти про громадянські, політичні, економічні, соціальні та культурні права. Системи захисту прав людини: універсальна та регіональні, роль Європейського суду з прав людини. Національні механізми захисту прав людини: законодавство, правоохоронні органи, судова система, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, громадські організації.	3	-
Змістовний модуль 2. Конституціоналізм, ліберальна демократія та розвиток демократії в Україні: роль громадянського суспільства і громадянина.			
5	Тема 5. Конституціоналізм, ліберальна демократія та Україна. Теорія конституціоналізму: погляди Дж. Локка та Ш.-Л. Монтеск'є, роль конституції у державі. Поділ влади та політичні режими: президентська, парламентська та змішана форми правління. Загрози демократії: популізм, авторитаризм, тоталітаризм, низький рівень залученості громадян, та шляхи підтримки сталого розвитку демократії.	3	-
6	Тема 6. Система демократії в Україні та механізм її реалізації. Вибори, виборчі системи, політичні партії та формування партійної системи в Україні, роль виборів у демократії. Риси демократичного та недемократичного режимів,	3	-

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.05- 05.01/С2.00.1/Б/ ОК14-1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 26/ 15

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
	демократичне врядування. Роль влади у вирішенні суспільних проблем та оцінка ефективності виконання державою своїх функцій. Сучасний стан соціально-економічного розвитку України. Розвиток навичок ідентифікації та аналізу суспільно важливих проблем, співвідповідальність уряду та громадян за їх вирішення.		
7	Тема 7. Характеристики громадянського суспільства. Умови для розвитку громадянського суспільства: свобода об'єднань, свобода слова, делегування соціальної відповідальності, децентралізація влади. Культура довіри та співпраці як основа функціонування громадянського суспільства. Історичний огляд розвитку громадянського суспільства у Європі. Роль громадянського суспільства у розбудові демократії (В. Гавел) та функції громадянського суспільства за Ларрі Даймондом.	3	-
8	Тема 8. Роль громадянського суспільства в демократичних реформах у східній Європі. Огляд та аналіз громадських рухів у комуністичній Європі. Історія Польщі: Рух «Солідарність» та його вплив на демократичні перетворення. Історія Чехословаччини та роль Вацлава Гавела у демократичних змінах. Історія Румунії та процес демократичних трансформацій. Україна та «Революція на граніті» як приклад активності громадянського суспільства.	3	-
9	Тема 9. Виклики для громадянського суспільства. Історичні передумови формування громадянського суспільства в Україні. Сучасний стан громадянського суспільства в Україні. Вплив громадянського суспільства на діяльність влади в Україні. Роль молоді у розвитку громадянського суспільства.	3	-
10	Тема 10. Громадянськість та демократія. Визначення громадянськості та обов'язки громадян в умовах демократії. Переваги громадської участі та роль влади у створенні умов для неї. Урядування, скероване на громадян, та рівні залучення громадян владою: від маніпуляції до делегування повноважень і громадського контролю. Громадянська культура та формування громадянських чеснот.	3	-
11	Тема 11. Що таке «хороший» громадянин. Концепції громадянськості за Джоелом Вестхаймером та Йозефом Кагне: громадянин, який несе особисту відповідальність; громадянин, який бере активну участь; громадянин, орієнтований на справедливість та правосуддя. Оцінка рівня власної залученості та активності як громадянина.	3	-
12	Тема 12. Активне громадянське населення Форми громадської участі, доступні в Україні: мирні збори,	3	-

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.05- 05.01/С2.00.1/Б/ ОК14-1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 26/ 16

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
	громадські об'єднання, звернення, вибори, громадські слухання, бюджет участі тощо; їх правове регулювання та практичне застосування. Поінформоване громадянство як основа активної участі. Активність громадян та ефективність громадської участі в Україні.		
13	Тема 13-15. Презентація студентських проєктів	6	
РАЗОМ		32	-

7. Індивідуальні самостійні завдання

Під час опанування блоку самостійної роботи студенти мають виконати індивідуальні студентські проєкти у вигляді презентацій на обрану тему.

8. Методи навчання

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються методи навчання, що сприяють досягненню відповідних програмних результатів.

Результат навчання	Методи навчання
ПРН1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.	– Вербальні методи (лекція, пояснення) – Дискусійний метод – Метод активного навчання (командна робота) – Методи самостійної роботи (підготовка доповідей)
ПРН4. Знати структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування.	– Вербальні методи (лекція, пояснення) – Наочні методи (демонстрація) – Метод активного навчання (командна робота) – Ситуаційний метод
ПРН5. Знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування.	– Вербальні методи (пояснення) – Практичні методи (виконання практичних завдань) – Методи самостійної роботи (опрацьованого матеріалу)
ПРН6. Знати основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування.	– Вербальні методи (лекція, пояснення) – Наочні методи (спостереження) – Методи самостійної роботи (анотування опрацьованого матеріалу)
ПРН7. Уміти організовувати та брати участь у волонтерських /культурно-освітніх/ спортивних	– Вербальні методи (лекція, пояснення) – Практичні методи (виконання різних

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.05- 05.01/С2.00.1/Б/ ОК14-1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 26/ 17

Результат навчання	Методи навчання
проектах, спрямованих на формування здорового способу життя / активної громадянської позиції.	видів вправ) – Дискусійний метод – Метод активного навчання (командна робота)
ПРН12. Застосовувати методи контролю якості у сфері професійної діяльності.	– Вербальні методи (лекція, пояснення) – Практичні методи (виконання різних видів вправ,) – Дискусійний метод – Метод активного навчання (командна робота)
ПРН18. Вміти організовувати професійну діяльність на засадах «Людиноцентричності» із дотриманням принципів поваги до гідності, життя, прав та свобод людини як найвищої соціальної цінності, а також врахування необхідності забезпечення безпеки особистості в умовах невизначеності та воєнного часу.	– Вербальні методи (лекція, пояснення) – Дискусійний метод – Практичні методи (проведення дослідів, експериментів, виконання різних видів вправ, практичних завдань) – Ситуаційний метод

9. Методи контролю

Перевірка досягнення програмних результатів навчання здійснюється з використанням наступних методів.

Результат навчання	Методи контролю
ПРН1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.	– Усне опитування, відповіді на проблемні запитання – Перевірка виконання домашніх завдань – Самооцінювання та взаємооцінювання
ПРН4. Знати структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування.	– Усне опитування, участь у дискусії – Перевірка виконання практичних завдань – Самооцінювання та взаємооцінювання
ПРН5. Знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування.	– Усне опитування, відповіді на проблемні запитання – Перевірка виконання домашніх завдань – Самооцінювання та взаємооцінювання
ПРН6. Знати основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування.	– Усне опитування – Перевірка виконання домашніх завдань
ПРН7. Уміти організовувати та брати участь у волонтерських /культурно-освітніх/ спортивних проектах, спрямованих на формування здорового способу життя / активної громадянської	– Усне опитування, участь у дискусії – Перевірка виконання домашніх завдань, практичних завдань – Самооцінювання та взаємооцінювання

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.05- 05.01/С2.00.1/Б/ ОК14-1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 26/ 18

Результат навчання	Методи контролю
позиції.	
ПРН12. Застосовувати методи контролю якості у сфері професійної діяльності.	– Усне опитування, участь у дискусії – Перевірка виконання домашніх завдань,
ПРН18. Вміти організовувати професійну діяльність на засадах «Людиноцентричності» із дотриманням принципів поваги до гідності, життя, прав та свобод людини як найвищої соціальної цінності, а також врахування необхідності забезпечення безпеки особистості в умовах невизначеності та воєнного часу.	– Усне опитування, участь у дискусії – Перевірка виконання домашніх завдань – Перевірка виконання та захист індивідуальних завдань

10. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Державному університеті «Житомирська політехніка» та розподілу балів, що наведений нижче.

Система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни включає:

- поточний, модульний та підсумковий контроль – для здобувачів денної форми здобуття вищої освіти;
- поточний та підсумковий контроль – для здобувачів заочної форми здобуття вищої освіти.

Поточний контроль проводиться для оцінювання рівня засвоєння знань, формування умінь і навичок здобувачів вищої освіти впродовж вивчення ними матеріалу модуля (змістових модулів) навчальної дисципліни. Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять.

Модульний контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти за модуль (змістові модулі) навчальної дисципліни. Модульний контроль проводиться під час навчального заняття після завершення вивчення матеріалу модуля (змістових модулів) навчальної дисципліни. Модульний контроль здійснюється у формі написання модульної контрольної роботи.

Підсумковий контроль проводиться для підсумкового оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни. Підсумковий контроль здійснюється після завершення вивчення навчальної дисципліни. Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену. Процедура складання екзамену визначена у Положенні про організацію освітнього процесу у Державному університеті «Житомирська політехніка».

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.05- 05.01/С2.00.1/Б/ ОК14-1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 26/ 19

Розподіл балів з навчальної дисципліни

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр
Для здобувача денної форми здобуття вищої освіти	
Виконання завдань поточного контролю	60
Виконання завдань модульного або підсумкового контролю	40
Підсумкова семестрова оцінка	100
Для здобувача заочної форми здобуття вищої освіти	
Виконання завдань поточного контролю	60
Виконання завдань підсумкового контролю	40
Підсумкова семестрова оцінка	100

Розподіл балів за виконання завдань поточного контролю

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр	
	денна форма	заочна форма
Виконання завдань під час навчальних занять ¹	50	-
Виконання та захист індивідуальних самостійних завдань ²	10	-
Виконання науково-дослідної роботи та інших видів робіт (додаткові – заохочувальні бали): 1. Участь у студентських предметних олімпіадах, Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт, грантах, науково-дослідних проектах 2. Підготовка наукових статей, тез доповідей наукових конференцій 3. Інші види робіт (наводиться перелік інших видів робіт)	10	-
Разом за виконання завдань поточного контролю	60	60

Розподіл балів за виконання завдань під час навчальних занять

Види робіт здобувача вищої освіти ¹	Кількість балів за семестр	
	денна форма	заочна форма
Відповіді (виступи) на заняттях	15	
Участь у дискусії	15	
Виконання та захист практичних завдань, вправ, кейсів	20	
Разом за виконання завдань під час навчальних занять	50	-

З метою застосування цілих чисел для оцінювання результатів роботи здобувачів під час навчальних занять може використовуватися 100-бальна шкала оцінювання щодо кожного окремо виду робіт. Розрахунок загальної кількості балів, які здобувач може набрати за результатами роботи під час навчальних занять протягом семестру, проводиться за формулою:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.05- 05.01/С2.00.1/Б/ ОК14-1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 26/ 20

$$P_{H3} = \sum(P_i \times BK_i) \times K_{H3}, \quad (1)$$

де P_{H3} – загальна кількість балів, набраних здобувачем за виконання завдань під час навчальних занять за семестр;

P_i – кількість набраних здобувачем балів за семестр за виконання i -го виду робіт під час навчальних занять (за 100-бальною шкалою);

BK_i – ваговий коефіцієнт за виконання i -го виду робіт під час навчальних занять. Значення вагових коефіцієнтів розраховуються шляхом ділення кількості балів, яка передбачена за виконання окремого виду робіт під час навчальних занять, на сумарну кількість балів за виконання усіх видів робіт під час навчальних занять за семестр;

K_{H3} – коригувальний коефіцієнт, який визначається шляхом ділення кількості балів, що передбачена за виконання завдань під час навчальних занять за семестр, на 100 балів.

Розподіл балів за виконання завдань модульного контролю¹

Види робіт здобувача денної форми здобуття вищої освіти	Кількість балів за семестр
Виконання завдань модульного контролю 1	20
Виконання завдань модульного контролю 2	20
Разом за виконання завдань модульного контролю	40

Якщо здобувач денної форми здобуття вищої освіти виконав необхідні для досягнення результатів навчання з дисципліни завдання, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни та/або відповідними методичними рекомендаціями, склав модульний контроль і набрав у сумі 60 балів або більше, він може погодити дану оцінку в електронному кабінеті і вона стане семестровою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни.

Якщо здобувач денної форми здобуття вищої освіти під час вивчення навчальної дисципліни виконав необхідні для досягнення результатів навчання з дисципліни завдання, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни та/або відповідними методичними рекомендаціями, і набрав 60 балів або більше та бажає покращити свій результат успішності, він проходить процедуру підсумкового контролю у формі екзамену. Набрані бали за виконання завдань підсумкового контролю, а також бали за поточний контроль сумуються і формується семестрова оцінка з навчальної дисципліни. Бали, які здобувач вищої освіти набрав за виконання завдань модульного контролю, при цьому не враховуються під час розрахунку семестрової оцінки з навчальної дисципліни.

У здобувача заочної форми здобуття вищої освіти семестрова оцінка за

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.05- 05.01/С2.00.1/Б/ ОК14-1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 26/ 21

вивчення навчальної дисципліни формується як сума кількості балів за поточний контроль і кількості балів за підсумковий контроль.

Здобувач вищої освіти допускається до процедури підсумкового контролю у формі екзамену, якщо виконав необхідні для досягнення результатів навчання з дисципліни завдання, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни та/або відповідними методичними рекомендаціями, і за поточний контроль у сумі набрав 36 балів або більше.

Якщо здобувач вищої освіти за результатами поточного контролю набрав 25–35 балів, він отримує право за власною заявою опанувати окремі теми (змістові модулі) навчальної дисципліни понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми. Вивчення окремих складових навчальної дисципліни понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми, здійснюється у вільний від занять здобувача вищої освіти час.

Якщо здобувач вищої освіти за результатами поточного контролю набрав від 0 до 24 балів (включно), він вважається таким, що не виконав вимоги робочої програми навчальної дисципліни та має академічну заборгованість. Здобувач вищої освіти отримує право за власною заявою опанувати навчальну дисципліну у наступному семестрі понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми.

Процедура надання додаткових освітніх послуг здобувачу вищої освіти з метою вивчення навчального матеріалу дисципліни понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми, визначена у Положенні про надання додаткових освітніх послуг здобувачам вищої освіти в Державному університеті «Житомирська політехніка».

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті в рамках окремих тем навчальної дисципліни, здійснюється викладачем за зверненням здобувача вищої освіти та представленням документів, які підтверджують результати навчання (сертифікати, свідоцтва, скріншоти тощо). Рішення про визнання та оцінка за відповідну частину освітнього компонента приймається викладачем за результатами співбесіди зі здобувачем вищої освіти.

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті в рамках цілого освітнього компонента, здійснюється за процедурою, яка визначена у Положенні про організацію освітнього процесу у Державному університеті «Житомирська політехніка».

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.05- 05.01/С2.00.1/Б/ ОК14-1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 26/ 22

Шкала оцінювання

Шкала ЄКТС	Національна шкала	100-бальна шкала
A	Відмінно	90-100
B	Добре	82-89
C		74-81
D	Задовільно	64-73
E		60-63
FX	Незадовільно	35-59
F		0-34

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.05- 05.01/С2.00.1/Б/ ОК14-1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 26/ 23

11. Глосарій

№ з/п	Термін державною мовою	Відповідник англійською мовою
1.	Багатопартійна система	Multi-party system
2.	Верховенство права	Rule of law
3.	Громадянська участь	Civic participation
4.	Громадянське суспільство	Civil society
5.	Громадянські чесноти	Civic virtues
6.	Делегування повноважень	Delegation of authority
7.	Демократизація	Democratization
8.	Демократична держава	Democratic state
9.	Демократичне врядування	Democratic governance
10.	Демократія	Democracy
11.	Конституціоналізм	Constitutionalism
12.	Партія	Party
13.	Поділ влади	Separation of powers
14.	Політична толерантність	Political tolerance
15.	Популізм	Populism
16.	Принцип рівності	Principle of equality
17.	Соціальна відповідальність	Social responsibility
18.	Соціальний капітал	Social capital
19.	Суверенітет народу	Sovereignty of the people
20.	Суспільний договір	Social contract

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.05- 05.01/С2.00.1/Б/ ОК14-1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 26/ 24

12. Рекомендована література

Основна література

1. Берроуз Г. Демократія: від теорії до практики : підручник курсу. Київ : Міжнародна фундація виборчих систем, 2018. 278 с.
2. Бойчук, М.А. Влада і громадянське суспільство: механізми взаємодії. Київ : ТОВ "Атлант ЮЕМСі", 2017. 207 с.
3. Бориславська О.М. Європейська модель конституціоналізму: системно-аксіологічний аналіз: монографія. Харків: Право, 2018. 384 с.
4. Велика українська енциклопедія : у 20 т. Харків : Право, Т. 4 : Конституційне право /редкол.: Ю. Г. Барабаш(голова) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2024. 1072 с.
5. Дикий А.П., Наумчук К.М., Тростенюк Т.М. Роль етичного лідерства у формуванні демократичних цінностей. Актуальні питання у сучасній науці. 2025. №10 (40). С. 234-242. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-10\(40\)-234-242](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-10(40)-234-242)
6. Дика О.С., Наумчук К.М., Тростенюк Т.М. Актуальні виклики та можливості розвитку сучасної демократії. Наукові інновації та передові технології. 2025. Вип. 9(49). С. 151-159. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-9\(49\)-151-159](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-9(49)-151-159)
7. Дика О.С., Наумчук К.М., Тростенюк Т.М. Сучасний стан демократії в Україні: виклики та перспективи. Interdisciplinary research: scientific horizons and perspectives: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the X International Scientific and Theoretical Conference, July 11, 2025. Reykjavík, Iceland: International Center of Scientific Research, 2025. 153 p. pp. 56-59. URL: <https://previous.scientia.report/index.php/archive/issue/view/11.07.2025>
8. Демократія: від теорії до практики. / Г. Берроуз, Путівник для викладачів. Видання друге, доповнене. Міжнародна фундація виборчих систем. 2020. 471 с.
9. Демократія: від теорії до практики. Підручник курсу. Видання друге, доповнене. 2019 Міжнародна фундація виборчих систем. 288 с. URL: <https://ifesukraine.org/wpcontent/uploads/2019/10/IFES-Ukraine-Democrasy-from-Theory-to-Practice-Course-Reader-v2-2019-08-29-Ukr.pdf>
10. Демократія: від теорії до практики. Посібник для студентів. Видання друге, доповнене. 2019 Міжнародна фундація виборчих систем. 103 с. URL: <https://ifesukraine.org/wpcontent/uploads/2019/11/IFES-Ukraine-Democrasy-from-Theory-to-Practice-Student-Handbook-v2-2019-08-29-Ukr.pdf>
11. Демократія: від теорії до практики. Посібник для студентів. Видання друге, доповнене. Міжнародна фундація виборчих систем. 2020. 103 с.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.05- 05.01/С2.00.1/Б/ ОК14-1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 26/ 25

12. Доморослий В. І. Основи демократії: навчальний посібник. Умань : ВВЦ «Візаві», 2021. 158 с.

13. КОМПАС. Посібник з освіти з прав людини за участю молоді. Рада Європи, Страсбург, Видавництво «Право», 2020. 490 с.

14. Шмаленко Ю.І., Ярова Л.В. Міжнародна політологія (Місце України у геополітичному просторі). Навчальний посібник. Київ: КНЕУ. 2022. 290 с. (С.233-268)

15. Ярова Л.В., Шмаленко Ю.І. Прикладна політологія (Соціальна політика: сучасні тенденції та перспективи розвитку). Навчальний посібник. Київ: КНЕУ. 2022. 328 с.

16. Democracy Index 2017: Free speech under attack. URL : http://pages.eiu.com/rs/753-RIQ-438/images/Democracy_Index_2017.pdf

Допоміжна література

1. Біденко Ю.М. Громадські консультації та експертиза: демаркація інструментів та проблеми застосування в Україні. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Питання політології. 2018. Вип. 33. С. 50-59.

2. Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів ХХІ століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень: у 2 т.: матеріали Міжнар. наук.- практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. - Одеса: Видавництво «Юридика», 2023.Т. 1. 790 с.

3. Кобрин В. С. Політико-правові передумови російсько-української війни 2022 року. The RussianUkrainian war (2014–2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects : Scientific monograph. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2022. С. 1165-1169.

4. Кобрин В. С., Щербанюк О. В. Деякі аспекти правомірності обмеження прав людини в умовах воєнного стану в Україні. Науковий вісник публічного та приватного права. 2023. Вип. 3. С. 113-117.

5. Темелкуран Е. Як втратити країну. Сім кроків від демократії до диктатури ; пер. з англ. І. Возняка. Х. : Віват, 2019. 240 с. (Серія «Історія та політика»)

6. Ткачук А., Ткачук О . Що таке демократія? Знати, розуміти, застосовувати. Посібник для молоді і не тільки. К.: ТОВ “Видавництво “Юстон”, 2020. 96 с. URL: https://www.csi.org.ua/wpcontent/uploads/2021/06/shho-take-demokratiya_sajt.pdf

7. Чорненький В. І. Конституційно-правові стандарти захисту конфіденційної інформації про людину в умовах сучасного технологічного розвитку / В. І. Чорненький // Український часопис конституційного права. 2020. –

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.05- 05.01/С2.00.1/Б/ ОК14-1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 26/ 26

№1. – 2020 (14). – С. 16-25.

8. Чорненький В. І. Позитивна дискримінація в Україні / В. І. Чорненький, М. Є. Мочульська, В. М. Бурдін // Український часопис конституційного права. – 2021. – №2. – 2021 (19). – С. 3-14.

9. Чорненький В.І. Заборона політичних партій в умовах воєнного стану та її відповідність конституційним та європейським стандартам. Український часопис конституційного права. 2023. № 1 (26). С. 10-23.

10. Шмаленко Ю.І., Шибанова В.В. Вплив Європейських цінностей на українську молодь в умовах війни. Інформаційні технології в освіті та науці: Збірник наукових праць. Мелітополь-Запоріжжя: ФОП Однорог Т.В., 2023. Випуск 13. С. 97-100

11. Яковлева Л.І. Легітимність публічної влади: рецепції та новації. Монографія. Одеса. 2020. 325с.

12. Ярова Л.В. Особливості інституалізації вітчизняних правозахисних організацій / Напрями та сучасні чинники розвитку міжнародних відносин: економічні та політичні аспекти: матеріали доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород 8травня 2020 р.) / За заг. ред.: М.М. Палінчак, В.П. Приходько, А. Krynski. - Ужгород: Видавничий дім "Гельветика", 2020. с.208-212.

13. Ярова Л.В. Передумови виникнення та сутність гендерної політики / Принципи формування зовнішньої політики держави: економічні та інституціональні аспекти: матеріали науково-практичної конференції (м. Ужгород 14-15 травня 2021 р.) / За заг. ред.: М.М. Палінчак, В.П. Приходько, та ін.. Ужгород: Видавничий дім "Гельветика", 2021.- с.135-140.

14. Bidenko Yu. Bidenko Yuliya. Ukraine: Nations in Transit 2022 Country Report. Freedom House. 2022. URL: <https://freedomhouse.org/country/ukraine/nations-transit/2022>

15. Boulègue Mathieu, Lutsevych Orysia. „Resilient Ukraine. Safeguarding Society from Russian Aggression“. Chatham House, June 2022. URL: <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/2020-06-09-resilient-u...>

16. Democracy Index 2022. The Economist Intelligence Unit. 2022. Режим доступу до ресурсу: <https://www.eiu.com/n/campaigns/democracy-index-2022/> 4. IREX. Protect Yourself from the Flood of Information / IREX, Academy of Ukrainian Press, StopFake, 2023. Режим доступу до ресурсу: <https://www.irex.org/sites/default/files/pdf/citizen-media-literacy-project-trainermanual.pdf>.

17. Diamond Larry What Civil Society Can Do to Develop Democracy URL: <https://diamonddemocracy.stanford.edu/speaking/speeches/what-civil-society-can-do-develop-democracy>

18. Foa, R.S., Klassen, A., Slade, M., Rand, A. and R. Collins. “The Global Satisfaction with Democracy. Report 2020.” Cambridge, United Kingdom: Centre for the

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-21.05- 05.01/С2.00.1/Б/ ОК14-1-2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 26/ 27

Future of Democracy. URL : https://www.cam.ac.uk/system/files/report2020_003.pdf 12.

Whipps H. What is the Magna Carta? URL : <https://www.livescience.com/2458-magna-carta-changed-world.html>

19. Human Rights Watch 2021 Report. URL: https://www.hrw.org/sites/default/files/media_2021/01/2021_hrw_world_report.pdf 5)
Pollit C., Bouckaert G. Public Management Reform: a comparative analysis. Oxford : University Press, 2020. 345 p.

13. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Загальна декларація прав людини. Режим доступу до ресурсу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_015.

2. Закон України «Про громадські об'єднання». Відомості Верховної Ради Інформаційні ресурси в Інтернеті України (ВВР). 2013. Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>.

3. Конституція України : Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141 (зі змінами).

4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (Міжнародний пакт ратифіковано Указом Президії Верховної Ради Української РСР N 2148-VIII (2148-08) від 19.10.73). Режим доступу до ресурсу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_043.

5. Переглянута Європейська хартія про участь молоді в громадському житті на місцевому і регіональному рівні. Конгрес місцевих та регіональних влад Європи, 12 травня 2003 р. URL: http://humanrightsinukraine.org.ua/wpcontent/uploads/2015/10/eu_charter_ukr.pdf

6. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015 № 157-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 13. Ст. 91 (зі змінами).

7. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 24. Ст. 170 (зі змінами).

8. Хартія Ради Європи з освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини - Київ: Основа, 2017. 44 с.